Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

20. detsember 2017*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2004/38/EÜ – Isik, kes on lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise – Füüsilisest isikust ettevõtja staatuse säilimine – Riigis elamise õigus – Liikmesriigi õigusnormid, millega jäetakse õigus saada töötutoetust isikutele, kellel on õigus elada selle liikmesriigi territooriumil

Kohtuasjas C-442/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeali (apellatsioonikohus, Iirimaa) 29. juuli 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. augusti 2016, menetluses

Florea Gusa

versus

Minister for Social Protection,

Iirimaa,

Attorney General,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud E. Levits, A. Borg Barthet ja M. Berger,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust ja 14. juuni 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– F. Gusa, esindajad: *advocate* V. Nahoi, M. Flanagan, *BL*, ja D. Shortall, *BL*,

– Minister for Social Protection, Iirimaa ja Attorney General, esindajad: A. Morrissey, E. Creedon ja E. McKenna, keda abistasid D. Dodd, *BL*, ja S. Woulfe, *SC*,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Pavliš ja J. Vláčil,

– Taani valitsus, esindajad: J. Nymann-Lindegren, M. N. Lyshøj ja C. Thorning,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

– Saksamaa valitsus, esindaja: J. Möller,

– Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas ja R. Coesme,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja E. E. Sebestyén,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: S. Brandon, T. Buley ja C. Crane, keda abistas *barrister* D. Blundell,

– Euroopa Komisjon, esindajad: E. Montaguti ja J. Tomkin,

olles 26. juuli 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (EÜT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46), artiklite 7 ja 14 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 988/2009 (ELT 2009, L 284, lk 43), (edaspidi „määrus nr 883/2004“) artikli 4 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt F. Gusa ning teiselt poolt Minister for Social Protectioni (sotsiaalkaitseminister, Iirimaa), Iirimaa ja Attorney Generali vahelises vaidluses seoses keeldumisega maksta F. Gusale töötutoetust.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/38

3 Direktiivi 2004/38 põhjendustes 3 ja 4 on märgitud:

„(3) […] [O]n oluline kodifitseerida ja üle vaadata olemasolevad ühenduse dokumendid, milles käsitletakse eraldi töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid, samuti õpilasi ja muid mittetöötavaid isikuid, et lihtsustada ja tugevdada kõikide liidu kodanike vaba liikumise ja elamise õigust.

(4) Et parandada seda kategooriapõhist lähenemisviisi vaba liikumise ja elamise õigusele ning hõlbustada selle õiguse rakendamist, on vaja ühtset õigusakti, millega muudetakse nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrust (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires [(EÜT 1968, L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15), muudetud nõukogu 27. juuli 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 2434/92 (EÜT 1992, L 245, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 69)] ja tunnistaks kehtetuks järgmised aktid: nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta direktiiv 68/360/EMÜ liikmesriikide töötajate ja nende perekondade liikumis- ja elamispiirangute kaotamise kohta

ühenduse piires [(EÜT 1968, L 257, lk 13; ELT eriväljaanne 05/01, lk 27)], nõukogu 21. mai 1973. aasta direktiiv 73/148/EMÜ liikmesriikide kodanikele seoses asutamise ja teenuste osutamisega seatavate liikumis- ja elamispiirangute kaotamise kohta ühenduse piires [(EÜT 1973, L 172, lk 14; ELT eriväljaanne 05/01, lk 167)], nõukogu 28. juuni 1990 aasta direktiiv 90/364/EMÜ elukoha õiguse kohta [(EÜT 1990, L 180, lk 26; ELT eriväljaanne 20/01, lk 3)], nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiiv 90/365/EMÜ kutsetegevuse lõpetanud töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate elukoha õiguse kohta [(EÜT 1990, L 180, lk 28; ELT eriväljaanne 20/01, lk 5)] ja nõukogu 29. oktoobri 1993. aasta direktiiv 93/96/EMÜ õpilaste elamisõiguse kohta [(EÜT 1993, L 317, lk 59; ELT eriväljaanne 06/02, lk 250)].“

4 Selle direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiiviga sätestatakse:

a) tingimused, mis reguleerivad liikmesriikide territooriumil vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamist liidu kodanike ja nende pereliikmete poolt;

[…]“

5 Selle direktiivi artikli 7 „Üle kolmekuuline elamisõigus“ lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:

a) nad tegutsevad vastuvõtvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või

b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus või

c) – nad on kantud mõne sellise era- või avalik-õigusliku õppeasutuse nimekirja […] ja nende peamiseks eesmärgiks on õpingud, sealhulgas tööalane koolitus, ning

– neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus ja nad kinnitavad asjaomasele liikmesriigi asutusele […], et neil on enda ja oma pereliikmete jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, või

[…]

3. Lõike 1 punkti a kohaldamisel säilitab liidu kodanik, kes ei ole enam töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja staatuse, kui ta:

[…]

b) on võetud nõuetekohaselt arvele töötuna endast sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta on töötanud üle ühe aasta, ja on registreeritud asjaomases tööhõiveametis tööotsijaks;

[…]“

6 Sama direktiivi artikli 14 „Elamisõiguse säilitamine“ lõikes 4 on sätestatud:

„[…]ilma et see piiraks VI peatüki sätete kohaldamist, ei või liidu kodanikke […] mitte mingil juhul välja saata, kui:

[…]

b) liidu kodanikud on sisenenud vastuvõtva liikmesriigi territooriumile töö otsimiseks. Sellisel juhul ei või liidu kodanikke […] välja saata seni, kuni liidu kodanikud saavad tõendada, et nad jätkavad töö otsimist ja neil on tegelik võimalus tööd leida.“

Määrus nr 883/2004

7 Määruse nr 883/2004 artikli 3 lõigetes 1 ja 3 on ette nähtud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

[…]

h) töötushüvitised;

[…]

3. Käesolevat määrust kohaldatakse ka artikliga 70 hõlmatud mitteosamakseliste rahaliste erihüvitiste suhtes.“

8 Selle määruse artiklis 4 „Võrdne kohtlemine“ on sätestatud:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, võimaldatakse isikutele, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, iga liikmesriigi õigusaktide alusel samasuguseid soodustusi ja nende suhtes kehtivad samasugused kohustused kui nimetatud riigi kodanike suhtes.“

9 Selle määruse III jaotise 9. peatükis „Mitteosamakselised rahalised erihüvitised“ asuv artikkel 70 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesolevat artiklit kohaldatakse mitteosamakseliste rahaliste erihüvitiste suhtes, mida makstakse nende õigusaktide alusel, millel oma ulatuse, eesmärkide ja/või kohaldamistingimuste tõttu on nii artikli 3 lõikes 1 osutatud sotsiaalkindlustust kui ka sotsiaalabi reguleerivate õigusaktide iseloom.

2. Käesolevas peatükis tähendavad mitteosamakselised rahalised erihüvitised hüvitisi, mis:

a) on kavandatud andma kas:
   i) täiendavat, asendavat või alternatiivset kaitset riskide vastu, mis on hõlmatud artikli 3 lõikes 1 osutatud sotsiaalkindlustusliikidega ja mis tagavad asjaomastele isikutele minimaalse toimetulekutulu, võttes arvesse majandus- ja sotsiaalolukorda asjaomases liikmesriigis;

   […]

   ja

b) rahastamise allikaks on eranditult üldiseloomuga avalike kulude katmiseks kavandatud kohustuslikud maksud ning hüvitiste andmise ja arvutamise tingimused ei sõltu hüvitisesaaja osamaksetest. […]

   ja

c) on loetletud X lisas.

[…]

4. Lõikes 2 osutatud hüvitisi antakse eranditult asjaomase isiku elukohajärgses liikmesriigis kooskõlas selle riigi õigusaktidega. […]“

10 Sama määruse X lisa, milles loetletakse määruse artikli 70 lõikes 2 viidatud mitteosamakselised rahalised erihüvitised, sisaldab Iirimaa puhul „[t]ööotsija toetust (2005. aasta konsolideeritud sotsiaalhoolekandeseadus, 3. osa 2. peatükk)“.

Iirimaa õigus

11 2005. aasta sotsiaalhoolekandeseaduse (muudetud) (Social Welfare Consolidation Act 2005 (as amended)) (edaspidi „2005. aasta seadus“) artikliga 139 nähakse sotsiaalabitoetuste loetelus ette töötutoetus.

12 Selle seaduse artikli 141 lõigetes 1 ja 9 on töötutoetuse andmine seatud sõltuvusse majandusliku seisundi kriteeriumist ning tingimusest, et asjaomase isiku alaline elukoht on toetuse taotlemise ajal Iirimaal.

13 Selle seaduse artikli 246 lõikes 5 on ette nähtud:

„[…] Nimetatud seaduse kohaldamisel ei loeta isikut, kellel ei ole riigis elamise õigust, selle riigi alaliseks elanikuks.“

14 Sama seaduse artikli 246 lõikes 6 on loetletud isikud, kelle puhul nimetatud artikli lõike 5 kohaldamisel loetakse, et neil on Iirimaal elamise õigus. Nende hulka kuuluvad Iiri kodanikud ning isikud, kellel on sellesse liikmesriiki sisenemise ja riigis elamise õigus 2006. aasta määrusega nr 2 Euroopa ühenduste (isikute vaba liikumine) kohta (European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006 (SI No. 656 of 2006), edaspidi „2006. aasta määrus“), millega võeti direktiiv 2004/38 üle Iiri õigusesse.

15 2006. aasta määruse artikli 6 lõikes 2 on sätestatud:

„(a) Kui artiklis 20 ei ole sätestatud teisiti, võib liidu kodanik riigi territooriumil elada kauem kui kolm kuud, juhul kui:
i) ta on selles riigis töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja;

[…]

(c) Kui artiklis 20 ei ole sätestatud teisiti, võib isik, kellele on kohaldatav punkti a alapunkt i, jääda nimetatud punkti a alapunktis i osutatud tegevuse lõpetamise korral riiki juhul, kui ta:

[…]
ii) on nõuetekohaselt võetud arvele töötuna endast sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta on töötanud üle ühe aasta, ja on registreeritud tööotsijaks Department of Social and Family Affairs'i [sotsiaal- ja pereministeerium, Iirimaa] pädevas talituses ja FÁSis [Foras Áiseanna Saothair, koolitus- ja tööhõiveamet, Iirimaa],

[…]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 Rumeenia kodanik F. Gusa sisenes Iirimaa territooriumile oktoobris 2007. Selles liikmesriigis viibimise esimesel aastal tagasid tema elatusvahendid tema täiskasvanud lapsed, kes elasid samuti seal. Ajavahemikus oktoobrist 2008 kuni oktoobrini 2012 tegutses ta vabakutselise krohvijana ning seetõttu maksis selles liikmesriigis oma maksud, sissetulekuga seotud sotsiaalkindlustuse ning oma sissetulekult muud maksud.

17 Tegutsemise krohvijana lõpetas ta majanduslangusest tingitud töötuse tõttu oktoobris 2012 ning registreeris end tööotsijana Iiri pädevas ametiasutuses. Seega puudus tal igasugune sissetulek, kuna tema lapsed lahkusid Iirimaalt ja teda rahaliselt enam ei toetanud.

18 Novembris 2012 esitas ta taotluse töötutoetuse saamiseks 2005. aasta seaduse alusel.

19 Taotlus jäeti siiski 22. novembri 2012. aasta otsusega rahuldamata põhjusel, et F. Gusa ei ole tõendanud, et sel ajal oli tal õigus Iirimaal elada. Nimelt ei vastanud F. Gusa pärast vabakutselise krohvijana tegutsemise lõpetamist enam selle õiguse andmiseks ette nähtud tingimustele, mis on sätestatud 2006. aasta määruse – millega võetakse direktiivi 2004/38 artikkel 7 üle Iiri õigusesse – artikli 6 lõikes 2.

20 Pärast tulemusetut halduskaebust selle otsuse peale vaidlustas F. Gusa otsuse High Courtis (kõrge kohus, Iirimaa), väites muu hulgas, et kuigi ta lõpetas oma vabakutselise tegevuse, säilis tema füüsilisest isikust ettevõtja staatus ning õigus elada Iirimaal tulenevalt direktiivi 2004/38 artiklist 7. High Court (kõrge kohus, Iirimaa) jättis 17. oktoobri 2013. aasta otsusega talle esitatud kaebuse rahuldamata. F. Gusa esitas otsuse peale apellatsioonkaebuse Supreme Courtile (Iirimaa kõrgeim kohus), kes edastas apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

21 Kõigepealt leiab viimati nimetatud kohus, et F. Gusa ei väida, et tal on piisavad elatusvahendid või üldine ravikindlustus, ning järelikult ei tugine ta asjaolule, et tal on õigus Iirimaal elada direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti b alusel. Ta ei kinnita ka, et novembris 2012 oleks ta saanud õiguse alaliselt elada selles liikmesriigis.

22 Siiski tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul kõigepealt küsimus, kas F. Gusa tuleb, kuigi ta lõpetas vabakutselise krohvijana tegutsemise, lugeda füüsilisest isikust ettevõtja staatuse säilitanuks selle direktiivi artikli 7 lõike 3 punkti b või mõne muu liidu õigusnormi alusel, nii et tal on endiselt õigus elada Iirimaal tulenevalt direktiivi artikli 7 lõike 1 punktist a. Eelkõige soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas kõnealune artikli 7 lõike 3 punkt b hõlmab üksnes isikuid, kes pärast enam kui aasta pikkust töötamist on endast sõltumatutel põhjustel töötud, või kas nimetatud säte kehtib ka isikutele, kes on sarnases olukorras, pärast seda kui nad on enam kui aasta tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtjana.

23 Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus juhul, kui lähtuda tuleks sellest, et F. Gusa kaotas füüsilisest isikust ettevõtja staatuse, sisuliselt teada, kas tunnustada tuleb viimati nimetatud isiku õigust elada Iirimaal muu liidu õigusnormi alusel isegi siis, kui tal ei ole piisavaid vahendeid ega üldist ravikindlustust.

24 Lõpuks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eitava vastuse korral teada, kas keeldumine anda F. Gusale 2005. aasta seaduses ette nähtud töötutoetust põhjusel, et ta ei suuda tõendada seda õigust elada riigis, läheb vastuollu liidu õigusega, iseäranis määruse nr 883/2004 artikliga 4, kui on selge, et see toetus kujutab endast „mitteosamakselist rahalist erihüvitist“ selle määruse artikli 70 tähenduses.

25 Neil asjaoludel otsustas Court of Appeal (apellatsioonikohus, Iirimaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liidu kodanik, kes on i) teise liikmesriigi kodanik; ii) seaduslikult elanud ja töötanud füüsilisest isikust ettevõtjana vastuvõtvas liikmesriigis ligikaudu neli aastat; iii) lõpetanud töötamise või majandustegevuse töö puudumise tõttu ja iv) registreeritud pädevas tööhõiveametis tööotsijaks, säilitab füüsilisest isikust ettevõtja staatuse direktiivi [2004/38] artikli 7 lõike 1 punkti a või artikli 7 lõike 3 punkti b alusel või muul alusel?

2. Kui see ei ole nii, siis kas ta säilitab õiguse elada vastuvõtvas liikmesriigis, ilma et täidetud oleksid direktiivi [2004/38] artikli 7 lõike 1 punktis b või c sätestatud kriteeriumid, või kas ta on vaid kaitstud väljasaatmise eest vastavalt sama direktiivi artikli 14 lõike 4 punktile b?

3. Kui see ei ole nii, siis kas liidu õigusega, eeskätt määruse nr 883/2004 artikliga 4 on kooskõlas keeldumine maksta sellisele isikule töötutoetust (mis on mitteosamakseline rahaline erihüvitis määruse nr 883/2004 artikli 70 tähenduses) põhjusel, et tal puudub vastuvõtvas liikmesriigis elamisõigus?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

26 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et füüsilisest isikust ettevõtja staatus selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses säilib liikmesriigi kodanikul, kes pärast teises liikmesriigis ligikaudu nelja aasta jooksul õiguspäraselt elamist ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist lõpetab oma tegevuse töö puudumise tõttu, mis on tingitud tema tahtest sõltumatutel asjaoludel, ning registreerib end tööotsijana viimati nimetatud liikmesriigi pädevas tööhõiveametis.

27 Direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti a alusel on vastuvõtva liikmesriigi territooriumil õigus elada üle kolme kuu igal liidu kodanikul, kes on selles liikmesriigis töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja. Selle direktiivi artikli 7 lõikes 3 on ette nähtud, et artikli 7 lõike 1 punkti a kohaldamisel säilitab liidu kodanik, kes ei ole enam töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, siiski töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja staatuse neljal juhul.

28 Direktiivi artikli 7 lõike 3 punkt b puudutab neist juhtudest olukorda, kus asjaomane liidu kodanik „on võetud nõuetekohaselt arvele töötuna endast sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta on töötanud üle ühe aasta, ja on registreeritud asjaomases tööhõiveametis tööotsijaks“.

29 Siinkohal rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesoleval juhul puudub vaidlus selles, et F. Gusa registreeris end tööotsijana pädevas tööhõiveametis direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 3 punkti b tähenduses. Siiski märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, et punkti b sõnastusest võiks tuletada, et see säte kehtib vaid isikute suhtes, kes pärast enam kui aasta pikkust töötamist on töötud endast sõltumatutel põhjustel, mis on nõuetekohaselt tuvastatud, välja arvad isikud, kes nagu F. Gusa on sarnases olukorras pärast sellise aja jooksul füüsilise isikuna tegutsemist.

30 Siiski ei saa sellist tõlgendust kõnealusest sõnastusest üheselt tuletada.

31 Eelkõige mis puudutab väljendit „töötu endast sõltumatutel põhjustel“, siis erinevalt põhikohtuasja vastustajate väidetust võib see väljend olenevalt selle kasutamise kontekstist viidata nii tegevusetuse olukorrale, mis on tingitud muu hulgas pärast vallandamist töökohast tahtmatult ilmajäämisest, kui ka laiemalt kutsealal töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise lõpetamise seisundile, mis on põhjustatud töö puudumisest asjaomase isiku tahtest sõltumatutel asjaoludel, nagu majanduslangus.

32 Lisaks, mis puudutab väljendit „pärast seda, kui ta on töötanud“, mida muu hulgas kasutatakse direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 3 punkti b ingliskeelses (*after having been employed*) ja prantsuskeelses (*après avoir été employé*) versioonis ning mida – nagu eelkõige toonitasid põhikohtuasja vastustajad – ei kasutata komisjoni esitatud esialgses ja muudetud ettepanekus võtta vastu direktiiv (ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil (EÜT 2001, C 270 E, lk 150), ning muudetud võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil **COM(2003) 199 final), siis on tõsi, et seda väljendit võib tõlgendada nii, et see viitab töötaja varasemale töötegemisele**.

33 Siiski, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 48 ja 49 sisuliselt märkis, ei toeta niisugust tõlgendust teised selle sätte keeleversioonid, mis kasutavad neutraalsemaid sõnastusi. Konkreetsemalt kasutatakse kreekakeelses versioonis väljendit „*επαγγελματική δραστηριότητα*“, millega viidatakse „kutsetegevusega“ tegelemisele, itaaliakeelses versioonis kasutatakse väljendit „*aver esercitato un'attività*“, mis tähendab tegevuse teostamist, ning lätikeelne versioon sisaldab sõnastust „*ir bijis(-usi) nodarbināts(-a)*“, mis üldiselt hõlmab isikuid, kes on „töötanud“.

34 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei saa ühes keeleversioonis kasutatud liidu õigusnormi sõnastus olla selle sätte tõlgendamise ainus alus ja sellele keeleversioonile ei saa tõlgendamisel anda eelist teiste keeleversioonide ees. Liidu õigusnorme tuleb nimelt tõlgendada ja kohaldada ühetaoliselt, arvestades kõigis liidu keeltes koostatud versioone. Kui liidu õigusakti keeleversioonides on erinevusi, tuleb sätte tõlgendamisel lähtuda selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa säte on (kohtuotsus, 1.3.2016, Alo ja Osso, C-443/14 ja C-444/14, EU:C:2016:127, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Mis puudutab direktiivi 2004/38 üldist ülesehitust, siis tuleb märkida, et kõnealuse direktiivi eesmärk, nagu on selle artikli 1 punktis a ette nähtud, on eelkõige määratleda tingimused, mis reguleerivad liikmesriikide territooriumil vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamist liidu kodanike poolt.

36 Sel eesmärgil eristatakse nimetatud direktiivi artikli 7 lõikes 1 muu hulgas majanduslikult aktiivsete kodanike olukorda mitteaktiivsete kodanike ja õpilaste omast. Seevastu ei tehta selle sättega esimese kategooria piires vahet vastuvõtvas liikmesriigis töötavatel kodanikel ja nendel, kes on füüsilisest isikust ettevõtjad.

37 Seega, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 27, annab direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkt a õiguse riigis elada igale liidu kodanikule, kellel on „töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja“ staatus. Samast seisukohast viidatakse kõnealuse direktiivi artikli 7 lõikes 3 selle sissejuhatavas lauses liidu kodanikele, kes küll ei ole enam „töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja“, kuid kes säilitavad „töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja“ staatuse esimesena nimetatud sätte tähenduses.

38 Seega, kuna – nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 30–34 – selle artikli 7 lõike 3 punkti b sõnastusest ei saa tuletada, et nimetatud punkt hõlmab üksnes selliste isikute olukorda, kes on töötamise lõpetanud, välja arvatud isikud, kes lõpetasid füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise, siis tuleb punkti b koostoimes direktiivi 2004/38 üldise ülesehituse ja eelkõige selle sätte sissejuhatava lause ning selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punktiga a tõlgendada nii, et see kehtib mõlema isikute kategooria suhtes.

39 Seda tõlgendust kinnitab kõnealuse direktiiviga, täpsemalt direktiivi artikli 7 lõike 3 punktiga b taotletavate eesmärkide analüüs.

40 Esiteks nähtub direktiivi 2004/38 põhjendustest 3 ja 4, et selle direktiivi eesmärk on – et tugevdada kõigi liidu kodanike isiklikku põhiõigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil – ületada kategooriapõhist ja killustatud lähenemisviisi, mis oli enne selle direktiivi vastuvõtmist omane liidu õiguse instrumentidele, milles käsitleti eraldi eelkõige töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid, töötades välja ühtse õigusakti, millega need instrumendid kodifitseeritakse ja üle vaadatakse (vt selle kohta kohtuotsus, 19.6.2014, Saint Prix, C-507/12, EU:C:2014:2007, punkt 25).

41 Kui aga selle direktiivi artikli 7 lõike 3 punkti b tõlgendada nii, et see puudutab üksnes isikuid, kes töötasid enam kui aasta, välja arvatud isikud, kes tegutsesid füüsilisest isikust ettevõtjana selle aja jooksul, siis läheks see vastuollu nimetatud eesmärgiga.

42 Teiseks toob selline tõlgendus endaga kaasa nende kahe isikute kategooria erineva kohtlemise, mis – arvestades selle sättega järgitavat eesmärki tagada töötaja staatuse säilitamisega õigus riigis elada isikutele, kes lõpetasid kutsealal tegutsemise töö puudumise tõttu, mis oli tingitud nende tahtest sõltumatutest asjaoludest – ei ole põhjendatud.

43 Nimelt nagu töötaja, kes võib ettekavatsemata jääda oma töökohast ilma muu hulgas vallandamise tõttu, võib isik, kes tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana, olla sunnitud lõpetama selle tegevuse. Kõnealune isik võib seega sattuda sarnasesse kaitsetusse seisundisse nagu vallandatud töötaja. Neil asjaoludel ei ole põhjendatud, kui sellel isikul ei ole riigis elamise õiguse säilimise osas sama kaitset kui isikul, kes lõpetas töötamise.

44 Niisugune erinev kohtlemine on seda vähem põhjendatud, et selle tulemusel koheldakse isikut, kes vastuvõtvas liikmesriigis tegutses füüsilisest isikust ettevõtjana üle ühe aasta ja kes panustas selle liikmesriigi sotsiaal- ja maksusüsteemi maksude, lõivude ja muude tasudega oma tuludelt, samal viisil kui selles liikmesriigis esimest korda tööd otsivat isikut, kes ei ole seal füüsilise isikuna kunagi tegutsenud ning kes ei ole sellesse süsteemi kunagi sissemakseid teinud.

45 Eespool toodust kogumis tuleneb, et igaüks, kes on lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise töö puudumise tõttu tema tahtest sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta oli tegutsenud üle ühe aasta, võib nagu isik, kes pärast sama pika aja töötamist on ettekavatsemata kaotanud oma töökoha, saada direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 3 punktis b ette nähtud kaitse. Nagu selles sättes on ette nähtud, peab kõnealune tegutsemise lõpetamine olema nõuetekohaselt tuvastatud.

46 Järelikult tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses füüsilisest isikust ettevõtja staatuse säilitab liikmesriigi kodanik, kes pärast teises liikmesriigis ligikaudu nelja aasta pikkust õiguspärast elamist ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist lõpetas tegutsemise oma tahtest sõltumatutel põhjustel töö puudumise tõttu, mis peab olema nõuetekohaselt tuvastatud, ning kes registreeris end tööotsijana viimati nimetatud liikmesriigi pädevas tööhõiveametis.

Teine ja kolmas küsimus

47 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

48 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ, artikli 7 lõike 3 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses füüsilisest isikust ettevõtja staatuse säilitab liikmesriigi kodanik, kes pärast teises liikmesriigis ligikaudu nelja aasta pikkust õiguspärast elamist ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist lõpetas tegutsemise oma tahtest sõltumatutel põhjustel töö puudumise tõttu, mis peab olema nõuetekohaselt tuvastatud, ning kes registreeris end tööotsijana viimati nimetatud liikmesriigi pädevas tööhõiveametis.

Allkirjad